

**Statistiskais ziņojums par 2014. gadā radītā
izlietotā iepakojuma veidiem un resursu
atgūšanas apjomiem Latvijas Republikā
atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumam
2005/270/EK**

Rīga, 2016

Saturs

Ievads	3
1. Latvijas Republikas normatīvo aktu apskats	4
1.1. Reģistrācijas, ziņojumu iesniegšanas un izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas kārtība	4
1.2. Pārbaudes kārtība	5
2. Ziņojuma sagatavošanas metodika	6
3. Iegūtie rezultāti atbilstoši EK lēmuma 2005/270/EK pielikumā pievienotajām tabulām .	8
3.1. EK lēmuma 2005/270/EK pielikumā pievienoto tabulu aizpildīšanas metodoloģija	9
3.2. Direktīvas 94/62/EK ieviešanas gaitas analīze	10
3.3. Situācijas salīdzinājums ar iepriekšējiem pārskata periodiem.....	11

Ievads

Statistiskais ziņojums par 2014.gadā radītā izlietotā iepakojuma veidiem un resursu atgūšanas apjomiem Latvijas Republikā ir sagatavots, balstoties uz Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) lēmumu 2005/270/EK, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu. Ar šo statistisko ziņojumu tiek atspoguļota Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/62/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2004/12/EK un Direktīvu 2005/20/EK, ieviešanas gaita Latvijas Republikā.

Šajā statistiskajā ziņojumā ir apkopoti dati no valsts institūcijās iesniegtajiem iepakotāju un iepakojuma apsaimniekotāju ziņojumiem par izlietotā iepakojuma apjomu, materiālu veidiem un apsaimniekošanu 2014.gadā, kas ir papildināti ar aprēķiniem par kopējo valstī radītā izlietotā iepakojuma daudzumu.

1. Latvijas Republikas normatīvo aktu apskats

Direktīvās 94/62/EK, 2004/12/EK un 2005/20/EK noteiktās prasības izlietotā iepakojuma pārstrādei un reģenerācijai pēc saskaņošanas ar Eiropas Komisiju ir iestrādātas Latvijas Republikas normatīvajos aktos, kas nepārtraukti tiek pilnveidoti, veicinot izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēmas attīstību Latvijā. Svarīgākie normatīvie akti, kas 2014. gadā reglamentēja iepakojuma un izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas un uzskaites kārtību Latvijā, ir:

- Iepakojuma likums;
- Dabas resursu nodokļa likums;
- 2010.gada 19.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.983 "Noteikumi par izlietotā iepakojuma reģenerācijas procentuālo apjomu, reģistrēšanas un ziņojumu sniegšanas kārtību un iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanas piemēriem";
- 2009.gada 3.novembra Ministru kabineta noteikumi Nr.1293 „Kārtība, kādā atbrīvo no dabas resursu nodokļa samaksas par iepakojumu un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem”;
- 2007.gada 19.jūnija Ministru kabineta noteikumi Nr.404 „Kārtība, kādā aprēķina un maksā dabas resursu nodokli, izsniedz dabas resursu lietošanas atļauju un auditē apsaimniekošanas sistēmas”.

Atbildīgā institūcija par Direktīvas 94/62/EK ieviešanu Latvijā, kas koordinē iepakojuma un izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas procesu, ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija.

1.1. Reģistrācijas, ziņojumu iesniegšanas un izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas kārtība

Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā komersantiem ir jāreģistrējas, ja to radītā izlietotā iepakojuma apjoms kalendārā gada laikā ir lielāks par 300 kg. Šiem komersantiem jeb iepakotājiem un iepakojuma apsaimniekotājiem ir pienākums reģistrēties attiecīgi šādās Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas padotībā esošās iestādēs:

- Valsts vides dienesta reģionālajā vides pārvaldē vai
- Vides pārraudzības valsts birojā.

Valsts vides dienesta reģionālajās vides pārvaldēs ir jāreģistrējas komersantiem (iepakotājiem), kuru radītais izlietotā iepakojuma apjoms pārsniedz 300 kg kalendārā gadā. Vides pārraudzības valsts birojā ir jāreģistrējas iepakojuma apsaimniekotājiem.

Iepakotājiem, kas rada vairāk kā 300 kg izlietotā iepakojuma gadā, ir jānodrošina izlietotā iepakojuma reģenerācija. Lai izpildītu valsts noteiktās reģenerācijas normas, iepakotāji izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu var nodrošināt paši vai slēgt līgumus ar iepakojuma apsaimniekotājiem. 2014.gadā Latvijā darbojās pieci iepakojuma apsaimniekotāji.

Iepakotājiem, kas paši nodrošina izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu, un iepakojuma apsaimniekotājiem līdz kārtējā gada 1.maijam ir jāiesniedz attiecīgajā reģionālajā vides pārvaldē pēc to juridiskās adreses vai Vides pārraudzības valsts biroja ziņojums par izlietotā iepakojuma apjomu, materiālu veidiem un apsaimniekošanu.

1.2. Pārbaudes kārtība

Iepakotājus, kas kalendārā gada laikā rada vairāk kā 300 kg izlietotā iepakojuma, Latvijā kontrolē Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvalžu inspektori. Pārbaūžu laikā inspektori pārbauda, vai šie komersanti nodrošina izlietotā iepakojuma reģenerācijas normu izpildi. Savukārt, dabas resursu nodokļa nomaksu par izlietoto iepakojumu kontrolē un administrē Valsts ieņēmumu dienests.

Iepakojums kā dabas resursu nodokļa objekts Latvijā ir noteikts ar mērķi motivēt komersantus nodrošināt ražotāju atbildības principa darbību. Kopš 2007.gada ievērojami ir palielinātas dabas resursu nodokļa likmes, taču iepakotājiem, kas nodrošina iepakojuma apsaimniekošanas sistēmas īstenošanu, vienojoties ar iepakojuma apsaimniekotājiem vai pašiem slēdzot līgumus ar Latvijas Vides aizsardzības fonda administrāciju par šādu sistēmu realizāciju, tiek nodrošināta iespēja saņemt 100% atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas par iepakojumu. Tādā veidā komersantiem tiek piedāvātas trīs iespējas:

- 1) maksāt dabas resursu nodokli;
- 2) saņemt atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas, pašiem izveidojot iepakojuma apsaimniekošanas sistēmu, par kuras īstenošanu ir noslēgts līgums ar Latvijas Vides aizsardzības fonda administrāciju;
- 3) saņemt atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas, vienojoties ar iepakojuma apsaimniekotāju, kurš noslēdzis līgumu ar Latvijas Vides aizsardzības fonda administrāciju par iepakojuma apsaimniekošanas sistēmas realizāciju.

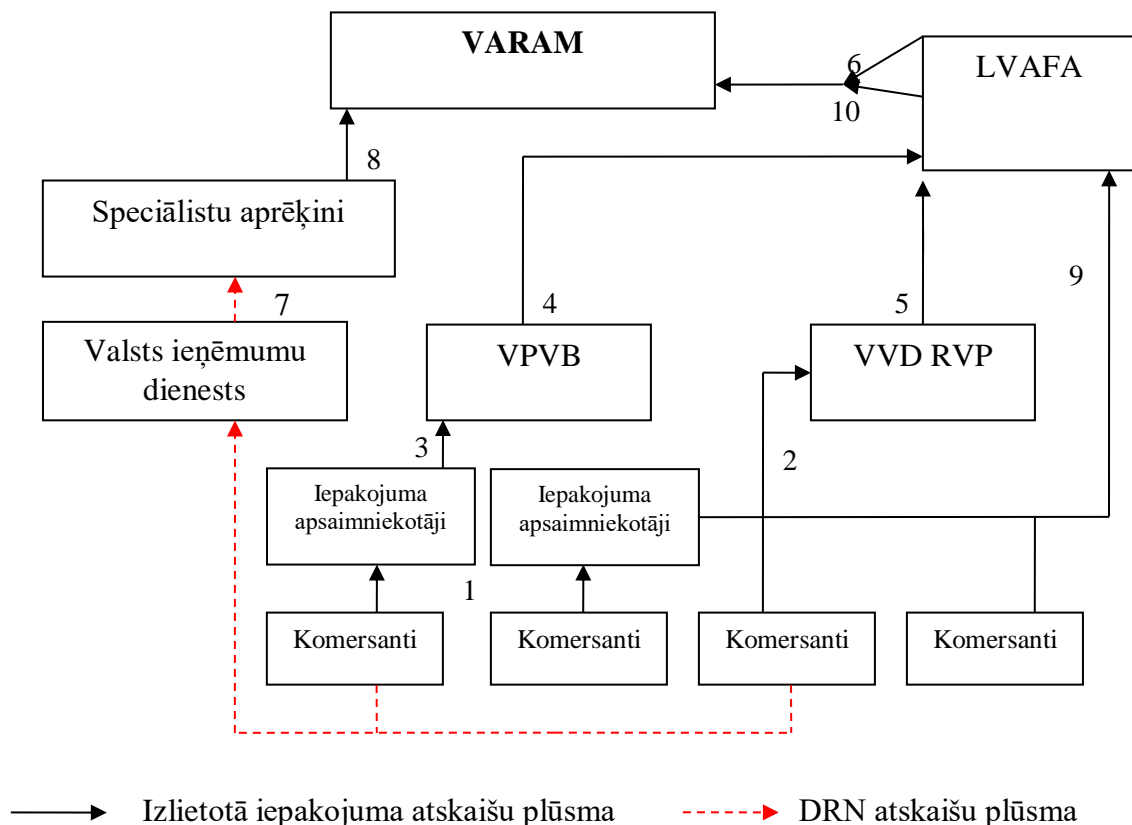
Saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likumu par reģenerācijas normu neievērošanu iepakotājiem, kuriem ir piešķirts atbrīvojums no dabas resursu nodokļa samaksas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija pieņem lēmumu par pienākumu maksāt summu, ko veido nesamaksātais nodoklis desmitkārtšā apmērā par apjomu, kāds nav reģenerēts konkrētā pārskata periodā.

Iepakojuma apsaimniekotāji 2014.gadā apsaimniekoja 96,95% no šajā laika posmā radītā iepakojuma. Lai nodrošinātu tik ievērojama apjoma materiālu plūsmu efektīvu kontroli, iepakojuma apsaimniekotājiem ir jāiesniedz atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai auditēts ziņojums par iepriekšējā kalendārā gadā izlietotā iepakojuma vai vienreiz lietojamo galda trauku un piederumu apsaimniekošanu un aprēķināto nodokli.

2. Ziņojuma sagatavošanas metodika

Lai apzinātu kopējo 2014.gadā radītā izlietotā iepakojuma apjomu Latvijā, nepieciešamie dati tika iegūti no dažādiem informācijas avotiem, kas savstarpēji viens otru papildina, sniedzot maksimāli precīzu informāciju par faktisko situāciju valstī.

Dati par 2014.gadā radīto izlietoto iepakojumu Latvijā ir apkopoti, vadoties pēc Valsts vides dienesta reģionālajās vides pārvaldēs, Vides pārraudzības valsts birojā un Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācijā iesniegtajiem ziņojumiem un papildus veiktajiem aprēķiniem (skat. 1.attēlu).

1.attēls. Datu ieguves shēma par radītā izlietotā iepakojuma apjomu 2014.gadā

1. Iepakotāji iesniedz pārskatus par radītā izlietotā iepakojuma apjomiem iepakojuma apsaimniekotājiem, kas savu līgumpartneru vārdā veic izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu.
2. Iepakotāji, kas paši nodrošina izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu un maksā dabas resursu nodokli, iesniedz ziņojumus par radīto un reģenerēto izlieto iepakojumu Valsts vides dienesta reģionālajās vides pārvaldēs (VVD RVP).
3. Iepakojuma apsaimniekotāji, kuriem nav noslēgts līgums ar LVAFA, iesniedz ziņojumus par kopējo savu līgumpartneru radīto un to vārdā apsaimniekoto izlietoto iepakojumu Vides pārraudzības valsts birojā (VPVB).
4. Vides pārraudzības valsts birojs (VPVB) ziņojumus pēc to pārbaudes iesniedz Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācijā (LVAFA)

5. Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes (VVD RVP) ziņojumus pēc to pārbaudes iesniedz Latvijas vides aizsardzības fonda administrācijā (LVAFA).
6. Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija (LVAFA) apkopo datus no saņemtajiem ziņojumiem par radīto, pārstrādāto un reģenerēto izlietotā iepakojuma apjomu 2014.gadā un apkopoto informāciju iesniedz Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai (VARAM).
7. Aprēķini par radītā iepakojuma daudzumu, kurš ir to komersantu pārziņā, kuri radīja mazāk kā 300 kg izlietotā iepakojuma gadā, tika balstīti uz Valsts ieņēmumu dienesta datiem par aprēķināto dabas resursu nodokli par preču iepakojumu, par pamatu ņemot spēkā esošās dabas resursu nodokļa likmes par preču vai produktu iepakojumu pēc materiālu veidiem:
 - Stiklam – 0,44 *euro* par kg;
 - Polimēriem – 1,22 *euro* par kg;
 - Metālam – 1,10 *euro* par kg;
 - Papīram, kartonam, kokam, bioplastmasai un citiem dabisko šķiedru materiāliem – 0,24 *euro* par kg;
 - Oksi-sadalāmai plastmasai – 0,70 *euro* par kg;
 - Polistirolam – 1,56 *euro* par kg;
 - Plastmasas maisiņiem, kuru viena maisiņa svars nepārsniedz 0,003 kilogramus — 3,70 *euro* par kg;
 - Plastmasas maisiņiem, kuru viena maisiņa svars ir lielāks par 0,003 kilogramiem — 1,14 *euro* par kg.

Izlietotā iepakojuma daudzums un tā sadalījums pa materiālu veidiem tika aprēķināts un sadalīts proporcionāli esošajiem datiem par iepakojuma materiālu struktūru.
8. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas speciālisti veic novērtējumu par 2014.gadā neregistrējušos komersantu (neievēro izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas prasības) radītā izlietotā iepakojuma apjomu. 2014.gadā joprojām bija komersanti, kas neveica izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu. Izlietotā iepakojuma daudzums, kas netika apsaimniekots 2014.gadā, tika aprēķināts, izmantojot datus par izlietotā iepakojuma apglabāšanas apjomiem atkritumu apglabāšanas iekārtās.
9. Iepakotāji un iepakojuma apsaimniekotāji, kuri ir noslēguši līgumus ar Latvijas Vides aizsardzības fonda administrāciju (LVAFA) par apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu un ir ieguvuši atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas, iesniedz Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācijā (LVAFA) ziņojumus par savu un savu līgumpartneru radīto un apsaimniekoto izlietoto iepakojumu.
10. Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācija (LVAFA) apkopo datus no saņemtajiem ziņojumiem par 2014.gadu un apkopoto informāciju iesniedz Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā (VARAM).

3. Iegūtie rezultāti atbilstoši EK lēmuma 2005/270/EK pielikumā pievienotajām tabulām

2014.gadā Latvijas Republikā izlietotā iepakojuma apjoms sastādīja 221 614 tonnas, no kurām reģenerētas tika 129 352 tonnas jeb 58 % izlietotā iepakojuma (skat. 1.tabulu).

1.tabula

Tā izlietotā iepakojuma daudzums, kas radies dalībvalstī un reģenerēts vai sadedzināts atkritumu sadedzināšanas iekārtās ar enerģijas ieguvu dalībvalstī vai ārpus tās

(tonnās)

Materiāls	Radītais izlietotais iepakojums	Reģenerēts vai sadedzināts atkritumu sadedzināšanas iekārtās ar enerģijas ieguvu, izmantojot						Reģenerācijai un sadedzināšanai atkritumu sadedzināšanas iekārtās kopā
		Materiālu pārstrādi	Citus pārstrādes veidus	Pārstrādi kopā	Enerģijas ieguvu	Citus reģenerācijas veidus	Sadedzināšanu atkritumu sadedzināšanas iekārtās ar enerģijas ieguvu	
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)
Stikls	53 061	32 114	62	32 176		413		32 590
Plastmasa	38 703	14 079	3	14 082		647	368	15 097
Papīrs/kartons	64 602	52 345	311	52 656		155	263	53 074
Metāls	Alumīnijs							
	Tērauds							
	Kopā	10 310	5 335	1	5 336		1	5 337
Koks	54 938	17 411	43	17 454		4 586	1214	23 254
Citi								
Kopā	221 614	121 284	420	121 704	0	5 802	1 845	129 352

No kopējā Latvijas Republikā radītā izlietotā iepakojuma daudzuma, izmantojot pārstrādi, 2014.gadā tika pārstrādātas 121 704 tonnas jeb 55% izlietotā iepakojuma. No šī apjoma uz citām valstīm izveda, t.sk. eksportēja ārpus Eiropas Savienības, lai veiktu materiālu pārstrādi, 66 465 tonnas. Reģenerācijai ar citiem reģenerācijas veidiem un sadedzināšanai ar enerģijas iegūšanu izveda 389 tonnu izlietotā iepakojuma (skat. 2.tabulu).

2.tabula

Tā izlietotā iepakojuma daudzumi, kas nosūtīts uz citām dalībvalstīm vai eksportēts ārpus Kopienas reģenerācijai vai sadedzināšanai atkritumu sadedzināšanas iekārtās ar enerģijas ieguvu

(tonnās)

Materiāls	Izlietotais iepakojums, kas nosūtīts uz citām dalībvalstīm vai eksportēts ārpus Kopienas, lai veiktu				
	Materiālu pārstrādi	Citus pārstrādes veidus	Enerģijas ieguvu	Citus reģenerācijas veidus	Sadedzināšanu atkritumu sadedzināšanas iekārtās ar enerģijas
Stikls	5 957			249	
Plastmasa	5 436			2	
Papīrs/kartons	52 136			134	
Metāls	Alumīnijs				
	Tērauds				
	Kopā	2 901			
Koks	35			4	
Citi					
Kopā	66 465			389	

Tā kā EK lēmuma 2005/270/EK pielikuma 3.tabulas aizpildīšana ir brīvprātīga un Latvijā 2014.gadā šāda veida informācija netika apkopota, šajā statistiskajā ziņojumā nav novērtēti tā izlietotā iepakojuma daudzumi, kas radušies citās dalībvalstīs vai importēti Eiropas Savienībā no ārpusē un ir nosūtīti uz dalībvalsti reģenerācijai vai sadedzināšanai atkritumu sadedzināšanas iekārtās ar enerģijas ieguvu.

3.1. EK lēmuma 2005/270/EK pielikumā pievienoto tabulu aizpildīšanas metodoloģija

1.tabula

1.tabulas (a) kolonnā norādītie dati par radītā izlietotā iepakojuma apjomu Latvijā 2014.gadā pa materiālu veidiem atbilst iegūtajai informācijai pēc 1.attēlā norādītās shēmas (skat. 2.nodaļu).

(b) kolonnas aizpildīšanai ir izmantota datu summa no Valsts vides dienesta reģionālajās vides pārvaldēs, Vides pārraudzības valsts birojā un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācijā iesniegtajiem ziņojumiem par pārstrādei izvestā un Latvijā pārstrādātā izlietotā iepakojuma apjomiem

(c) kolonnas aizpildīšanai ir izmantota datu summa no iepriekš minētajās valsts iestādēs iesniegtajiem ziņojumiem

(d) kolonna ir (b) un (c) kolonnu summa

(e) kolonnā atspoguļotie dati ir iegūti no Valsts vides dienesta reģionālajās vides pārvaldēs, Vides pārraudzības valsts birojā un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācijā iesniegtajiem ziņojumiem par reģenerētā izlietotā iepakojuma daudzumiem

(f) kolonnas aizpildīšanai izmantoti dati no valsts iestādēs iesniegtajiem ziņojumiem par apsaimniekotā izlietotā iepakojuma apjomiem

(g) kolonnas aizpildīšanai izmantoti dati no valsts iestādēs iesniegtajiem ziņojumiem par apsaimniekotā izlietotā iepakojuma apjomiem

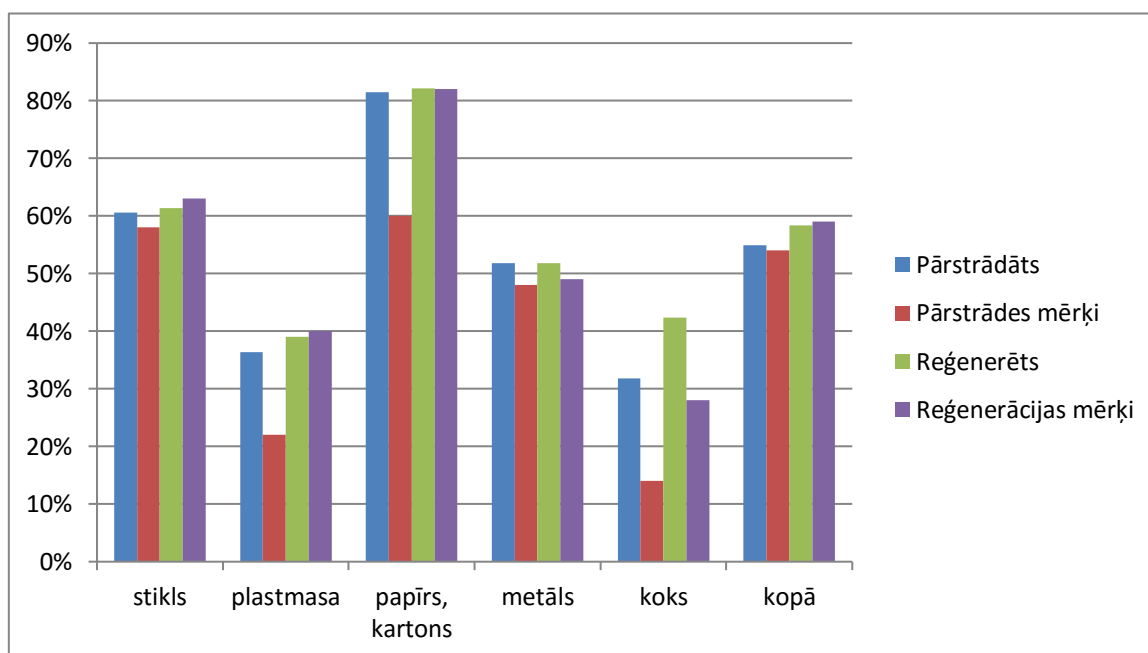
(h) kolonna ir (d), (e), (f) un (g) kolonnu summa.

2. tabula

Dati par Latvijā radīto izlietoto iepakojumu, kas nosūtīts uz citām dalībvalstīm vai eksportēts ārpus Eiropas Savienības, lai veiktu materiālu pārstrādi un enerģijas ieguvu, ir apkopoti no Valsts vides dienesta reģionālajās vides pārvaldēs, Vides pārraudzības valsts birojā un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācijā iesniegtajiem ziņojumiem par pārstrādei izvestā izlietotā iepakojuma daudzumiem. Vadoties pēc šajos ziņojumos sniegtās informācijas, 2014.gadā ārpus Latvijas pārstrādei un enerģijas ieguvei izvestais izlietotais iepakojums tika nosūtīts galvenokārt materiālu pārstrādei un nelielos apjomos arī reģenerācijai ar citiem reģenerācijas veidiem un sadedzināšanai ar enerģijas ieguvu.

3.2. Direktīvas 94/62/EK ieviešanas gaitas analīze

2014.gadā Latvijā tika reģenerēti 58% no radītā izlietotā iepakojuma kopējā apjoma. Reģenerācijas prasību un faktisko apjomu salīdzinājums pa materiālu veidiem sniegts 2. attēlā.

2.attēls. Direktīvas 94/62/EK ieviešanas plānā noteikto izlietotā iepakojuma reģenerācijas mērķu salīdzinājums ar faktisko situāciju Latvijā 2014.gadā

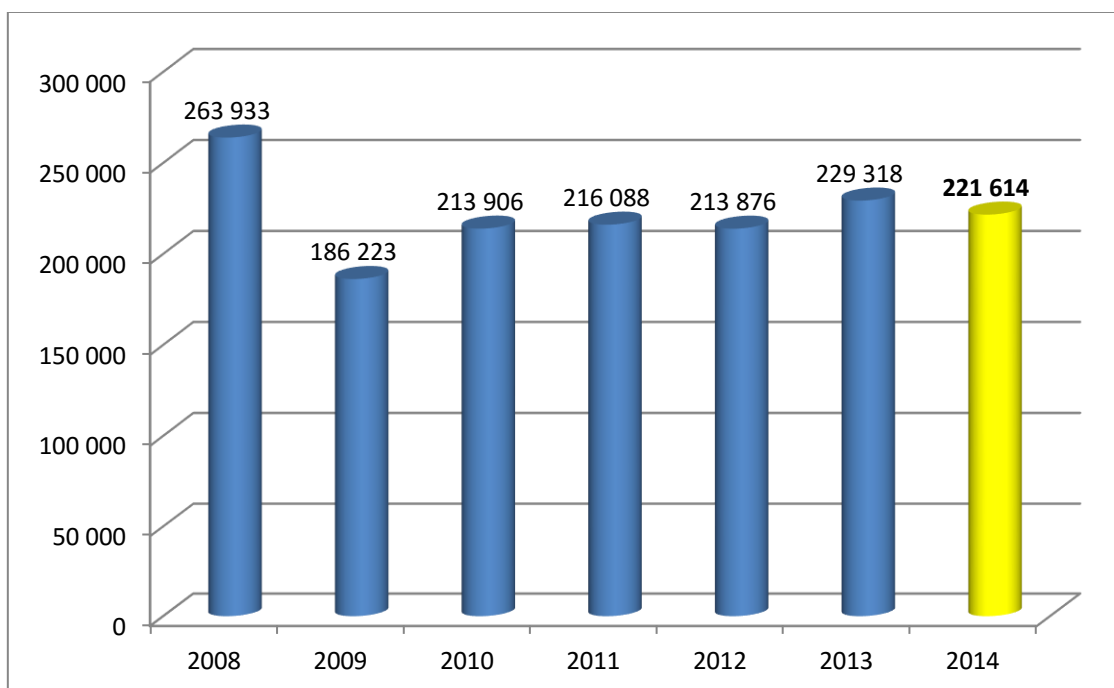
Materiāls	Pārstrādāts	Pārstrādes mērķi	Reģenerēts	Reģenerācijas mērķi
stikls	61%	58%	61%	63%
plastmasa	36%	22%	39%	40%
papīrs, kartons	82%	60%	82%	82%
metāls	52%	48%	52%	49%
koks	32%	14%	42%	28%
kopā	55%	54%	58%	59%

2014.gadā iepakojuma materiālu veidu - stikla, plastmasas, kā arī kopējā iepakojuma materiālu reģenerācijas norma atpalika no reģenerācijas mērķiem par 1–2%. Šo situāciju daļēji var izskaidrot ar to, ka iepakojuma apsaimniekošanas sistēma neaptver pilnīgi visus iepakotājus. Bez tam neliela datu atšķirība rodas ziņojumu sagatavošanas un iesniegšanas procesā.

Kā galvenais izlietotā iepakojuma reģenerācijas veids Latvijā ir materiālu pārstrāde, jo Latvijā nav plaši attīstīta izlietotā iepakojuma reģenerācija ar enerģijas ieguvu vai izmantojot citus reģenerācijas veidus.

3.3. Situācijas salīdzinājums ar iepriekšējiem pārskata periodiem

Salīdzinot 2014.gada rezultātus ar iepriekšējo gadu datiem, redzams, ka situācija radītā iepakojuma jomā mainoties vispārējai ekonomiskajai attīstībai. (skat. 3.attēlu).

3.attēls. Radītā izlietotā iepakojuma apjoma dinamika valstī 2008.-2014.gadā (tonnās)

Nobeigums

2014.gadā stājas spēkā grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā, kas paredzēja paaugstināt dabas resursu nodokļa likmes par preču iepakojumu (likmes pieauga vidēji par 25%).